

Nálada a filosofie

Není pochyb o tom, že ve filosofii, přesněji ve způsobech a postupech filosofování, má jistou úlohu také jakési trvalejší osobní a širší až i dobové „naladění“, tedy také různé nálady. Tím nemáme na mysli momentální duševní stavy a náklonnosti jednotlivých myslitelů, které obvykle nemají dlouhého trvání a brzo zase pomíjejí, nýbrž cosi jako převažující životní pocit, jakési „naladění“, které může být stejně naprosto individuální (a od běžných pocitů se silně odlišující), tak také více či méně v určitých skupinách nebo vrstvách společnosti sdílené, eventuelně také podmíněné intenzivními nebo rozsáhlými událostmi a zážitky celých širokých lidských společenstev (jakými jsou třeba velké války, velké přírodní katastrofy apod.). Někdy se používá pro jakousi typizaci podobných „naladění“ takových charakteristik, jako je „optimismus“ nebo „pesimismus“, nadšenost nebo skepse, aktivismus a podnikavost nebo rezignovanost a únava, a tak podobně. To vše jsou ovšem pouhá pojmenování, které nic neobjasňují ani nevysvětlují. To vše může mít vliv na způsob filosofování; ale je možný také opak: určitá filosofie může mít naopak vliv na způsob prožívání doby nebo stavu společnosti apod. , může být něčím, co dokáže dát ještě neurčitému zaměření, neurčitému naladění nejen průchod, ale pevnější, určitější tvar a může je tak upevnit a prohloubit. Většinou jsou však takové případy souladu s obecnějším trendem spíš dokladem jakéhosi úpadku, kompromisů a vyhovění obecnému vkusu, což je v podstatě takřka vždy v rozporu s nejvlastnější povahou a posláním opravdové filosofie. Filosofie přestává být opravdovou (pravdivou) filosofií, když se nechá příliš ovlivňovat situací, v níž má působit a působí; filosofie degraduje na ideologii, když se z ní vytrácí odstup, distance, zejména pak kritická distance. Nálady a vůbec „naladění“ počítá vždycky s nějakým typem rezonance – a právě vůči rezonanci, proti ochotě k „souzvuku“ se každá filosofie musí mít na pozoru.

(Písek, 100202-1.)